

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากอดีตถึงปัจจุบันหนังสือพิมพ์จัดเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกที่ได้รับการยอมรับมายาวนานและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอน ตามปัจจัยที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเทคโนโลยี สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และการแข่งขัน

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องปรับตัวเองให้ทันสมัยตลอดเวลา สิ่งทีหนังสือพิมพ์จะต้องคำนึงถึงและเปลี่ยนแปลงอันดับแรกคือหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ ซึ่งเปรียบเสมือนกับคู่ใจว่สินค้าที่แสดงถึงรูปร่างหน้าตาและบุคลิกภาพของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ว่าเป็นไปในทิศทางใด รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงภาพเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของสังคม

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน ตั้งแต่พ.ศ.2387 ถึงพ.ศ.2540”เพื่อต้องการศึกษาถึงพัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างอาจจะเป็นเงื่อนไขในการเปลี่ยนแปลงการจัดหน้าหนึ่ง และเพื่อศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ในช่วงใดบ้าง

สรุปผลการวิจัย

สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้แก่หนังสือพิมพ์บางกอกริคอร์ดเดอร์ ที่ออกเป็นรายปักษ์ เป็นหนังสือพิมพ์เล่มเล็กขนาด 8 หน้ายก ลักษณะคล้ายกับจดหมายเหตุ ไม่มีรูปแบบการจัดหน้า ลักษณะขององค์ประกอบในการจัดหน้าจึงมีไม่มาก การนำเสนอข่าวจะเป็นเรื่อง ๆ ไป และแบบตัวอักษรที่ใช้เขียนเนื้อหาข่าวเป็นตัวอักษรแบบเหลี่ยมขนาดจิ๋ว คือขนาดตั้งแต่ 14 พอยท์ลงไป การแบ่งเส้นคอลัมน์จะยังไม่มี รวมทั้งไม่มีภาพประกอบในหน้าหนังสือพิมพ์

หลังจากที่หนังสือพิมพ์บางกอกเรียลไทม์เกิดขึ้นมาไม่นาน หนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ก็ได้ ออกตามมาและมีลักษณะการจัดหน้าคล้ายกับหนังสือพิมพ์บางกอกเรียลไทม์เช่นเดียวกัน ก็คือ COURT-ข่าวราชการ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกของไทยที่ดำเนินงานโดยคนไทย ขนาด รูปเล่มเท่ากันคือ 8 หน้ายก แต่ตัวอักษรที่ใช้ได้เปลี่ยนไปจาก “ตัวเหลี่ยม” มาใช้ตัวอักษรแบบ “มงกุฎ” หรือที่เรียกว่า “ตัวธรรมดา” ขนาด 16-18 พอยท์ ลักษณะการเขียนเป็นความเรียงทั้งหน้า ไม่มีแยกคอลัมน์ จะใช้เพียงคอลัมน์เดียว รวมทั้งการพาดหัวข่าวและภาพประกอบยังไม่มี

การที่หนังสือพิมพ์สมัยก่อนมีลักษณะรูปแบบเรียบง่าย เหมือนจดหมายเหตุทั่วไปนั้น เนื่องจากสภาพสังคมการปกครองในช่วงที่มิชชันนารีเข้ามาเผยแผ่ศาสนาและออกหนังสือพิมพ์ นั้น ประเทศไทยปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชที่ประชาชนยังไม่มีสิทธิเสรีภาพในด้านการแสดงความคิดเห็น และในขณะนั้นประชาชนจำนวนมากยังไม่มีความรู้ อ่านหนังสือไม่ได้จึง ยากที่ประชาชนจะเข้าใจเรื่องราวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ และสภาพเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยเพราะ ประชาชนยังยากจน ไม่มีเงินที่จะซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน รวมทั้งเทคโนโลยีทางการพิมพ์ยังไม่ เจริญก้าวหน้า ยังไม่สามารถผลิตอุปกรณ์การพิมพ์ได้และที่สำคัญในเรื่องของกระดาษพิมพ์ที่จะ ต้องสั่งซื้อมาจากต่างประเทศที่มีราคาสูง จึงต้องออกแบบหน้าแรกให้มีเนื้อหาเพียงพอกับรูปเล่ม ของหนังสือพิมพ์ที่มีขนาดเล็ก และจำนวนการผลิตมีไม่มากจึงยากที่จะเข้าถึงประชาชนได้

ต่อมาเมื่อชาวจีนได้อพยพเข้ามาอยู่เมืองไทยมากขึ้น และหนึ่งในนั้นก็มียายเซียว ฮุดเส็ง ชาว จีนที่เติบโตในประเทศไทย เขาได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ “จินโนสยามวารศัพท์” ขนาดของหนังสือ พิมพ์เปลี่ยนไปมีขนาดใหญ่ คือขนาด 14.5 X 21.5 นิ้ว ลักษณะการจัดหน้าแรกก็เปลี่ยนไปเช่นเดียวกันจากการเสนอข่าวเหมือนจดหมายเหตุทั่วไปมาเป็นการลงโฆษณาทั้งหน้า ซึ่งเป็นโฆษณา ประเภทประกาศแจ้งความ ประกาศสั้น ๆ หลังจากนั้นเปลี่ยนมาเป็นโฆษณาตัวสินค้าที่มีทั้งรูป ภาพและตัวหนังสือประกอบ แบบตัวอักษรที่ใช้เป็นแบบตัวธรรมดา ขนาดจิวคือตั้งแต่ 14 พอยท์ ลงมา รูปภาพที่นำมาใช้ในหน้าแรกเป็นภาพวาดมีประมาณ 4-5 รูป มีการแบ่งคอลัมน์ออกเป็น 6 คอลัมน์ ในตอนหลังเหลือเพียง 4 คอลัมน์

ช่วงที่หนังสือพิมพ์ “จินโนสยามวารศัพท์” ได้ออกมานั้น สภาพเศรษฐกิจของไทยในขณะ นั้นเริ่มที่จะทำการค้าติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้น มีเรือสินค้าเข้าออกอยู่เสมอ ดังนั้นนายเซียว ฮุด เส็ง ผู้ซึ่งเคยออกหนังสือพิมพ์จีนมาแล้ว ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญตรงจุดนี้จึงได้ออกหนังสือพิมพ์

ด้วยรูปแบบหน้าแรกเป็นโฆษณาสินค้าทั้งหน้า เป้าหมายเพื่อจำหน่ายให้กับเจ้านายไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับไทย เนื่องจากสินค้าโฆษณาที่ลงในหน้าแรกนั้นเป็นสินค้าจากต่างประเทศ เช่น ยากันยุง นาฬิกา บุหรี่ เป็นต้น แม้ว่าสภาพการค้าของไทยจะดีแต่ประชาชนในขณะนั้นก็ยังไม่มีรายได้พอที่จะซื้อสินค้าที่สั่งมาจากต่างประเทศที่มีราคาแพง เมื่อสภาพเศรษฐกิจดีส่งผลให้ระบบการพิมพ์ก้าวหน้าขึ้น โดยระบบการพิมพ์ได้เปลี่ยนจากแท่นพิมพ์ขนาดเล็กมาเป็นแท่นพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นที่เรียกว่า แท่นพิมพ์ระบบฉบับแกละ แต่ยังคงใช้กระดาษเป็นริมนที่ตรงมาตัดตามความต้องการของขนาดหนังสือพิมพ์นั้นว่าใช้ขนาดเท่าใด

นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์ “ไทย” ที่มีลักษณะการจัดหน้าแรกเช่นเดียวกับ “จีนโนสยามวารศัพท์” แต่ใช้การลงโฆษณาได้ไม่นานเมื่อยุโรปเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 หนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ได้เสนอข่าวการสู้รบสงครามไปทั่วโลก หนังสือพิมพ์ “ไทย” จึงต้องเปลี่ยนจากการลงโฆษณามาเสนอข่าวเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก และเริ่มที่จะใช้การพาดหัวข่าวขนาดใหญ่ ความยาว 2-3 บรรทัด หรือใช้การพาดหัวข่าวแบบเต็มคอลัมน์เพียงบรรทัดเดียว มีการแบ่งคอลัมน์ออกเป็น 6 คอลัมน์เป็นแนวดิ่ง เส้นที่ใช้แบ่งไม่มีลวดลายใด ๆ เป็นการแบ่งเพื่อไม่ให้เนื้อหาของข่าวปะปนกัน และมีคอลัมน์ประจำอยู่มุมซ้ายของหนังสือพิมพ์ เป็นคำประพันธ์ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

หลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลง หนังสือพิมพ์ก็ยังคงเสนอข่าว แต่เป็นข่าวทั่วไป เริ่มที่จะใช้ภาพประกอบข่าวแต่เป็นภาพขาว-ดำ จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นมา หนังสือพิมพ์ในช่วงนี้ได้ลดขนาดลง เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้นที่ทำให้สินค้าต่าง ๆ มีราคาแพงขึ้นรวมถึงกระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์ จึงทำให้หนังสือพิมพ์ที่มีขนาดเล็กได้แก่ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ ที่มีขนาดลดลงเหลือ 11 X 15 นิ้ว แม้ว่าขนาดจะเล็กลงแต่รูปแบบการจัดหน้ามีหลากหลายทั้งแนวดิ่งแบบ Balance, Contrast and balance, Broken-column และ Chimney

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ประชาชาติยังมีคำขวัญอยู่ตรงข้างหัวหนังสือพิมพ์เขียนไว้ว่า “บำเพ็ญกรณีย์ โมครจิตต์ วิทยาคม อุดมสันติสุข” หรือไม่ก็เป็นคำขวัญสนับสนุนนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลที่เขียนไว้ว่า “เชื่อพิบูลสงครามชาติจะพ้นภัย” แต่มาช่วงหลังเปลี่ยนเป็น “เชื่อมั่น ทำตามท่านพิบูลสงครามชาติปลอดภัย” ตัวหนังสือที่ใช้เป็นตัวธรรมดาแต่มีหลายขนาด การพาดหัวข่าวเป็นแบบพาดหัวข่าวเต็มหน้า บางครั้งพาดหัวข่าวอยู่เหนือชื่อหนังสือพิมพ์ มีการใช้รูปดาว

ห้าแฉก มาประดับบนหน้าหนึ่งเพื่อคั่นหัวข่าวแต่ละข่าวออกจากกัน เพื่อผู้อ่านไม่สับสนในการอ่านข่าว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าหนังสือพิมพ์ประชาชาติจะถูกผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทำให้หนังสือพิมพ์มีขนาดเล็กลง แต่ก็ไม่ได้กระทบถึงระบบของแท่นพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ ก็ยังคงใช้ระบบการพิมพ์เหมือนเดิมคือใช้แท่นพิมพ์ระบบฉับแกละ แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลานี้คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพมากขึ้น ในสมัยนี้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้สามารถอ่านหนังสือออก แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังกระจายอยู่ในสังคมเมืองยังไม่ได้กระจายไปสู่สังคมชนบทซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

แม้ว่าหนังสือพิมพ์ยังไม่ได้กระจายไปสู่ประชาชนที่อยู่ตามชนบทมากนัก แต่ผู้ที่ออกหนังสือพิมพ์ประชาชาติในเวลานั้นคือพระองค์วรวงศ์ ได้ทรงเห็นถึงความสำคัญของการออกหนังสือพิมพ์ พระองค์ทรงประทานความรู้ที่ถูกต้องในการทำหนังสือพิมพ์ให้ชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามและบุคคลต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ต่างนำวิชาความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้รุ่นหลังได้ศึกษานำมาประยุกต์ปฏิบัติเป็นแบบอย่างจนถึงปัจจุบัน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง หนังสือพิมพ์ได้กลับมีขนาดใหญ่เช่นเดิม หนังสือพิมพ์ได้เกิดขึ้นมาอีกได้แก่ หนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่ คือ 15 X 21 นิ้ว แต่การเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนไป คือเจ้าของเป็นในรูปแบบของบริษัทมหาชน ซึ่งในช่วงนี้ระบบการพิมพ์ก็ได้เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน โดยเปลี่ยนจากการพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์ฉับแกละมาเป็นแบบเลดเตอร์เพลทโรตารี ที่ใช้กระดาษเป็นม้วนแทนกระดาษเป็นรีม และการจัดหน้ามีหลายรูปแบบ อาทิ แนวตั้งแบบ Balance, Broken-column และ Chimney ใช้การพาดหัวข่าวเต็มหน้า 2-3 บรรทัด ภาพที่นำมาใช้ประกอบข่าวจะเป็นภาพขาวดำ มีจำนวนภาพเพิ่มขึ้นกว่าเดิมมี 3-4 รูปขนาดเท่า ๆ กัน แต่ในปี พ.ศ. 2507 เปลี่ยนมาใช้ภาพประกอบข่าวขนาดใหญ่เพียงภาพเดียว และมีภาพเล็ก 1-2 รูปเท่านั้น มีคอลัมน์ประจำชื่อ “ดินฟ้า” และ “ระหว่างบรรทัด”

ทั้งนี้เริ่มมีโฆษณาในหน้าแรกเมื่อปีพ.ศ.2504 เป็นโฆษณาประเภท Special position Advertising เป็นโฆษณาที่อยู่ตำแหน่งด้านล่างในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ที่มีขนาด 8 คอลัมน์ยาวตลอดทั้งเล่ม อย่างไรก็ตามในช่วงปี พ.ศ.2506 พิมพ์ไทย ได้ย้ายสำนักพิมพ์จากถนนสีลมมาอยู่

ที่แห่งใหม่ พร้อมทั้งได้สั่งแทนพิมพ์ใหม่เข้ามาและเริ่มใช้สีพิมพ์ตัวอักษรของข่าวและใช้สกรีนสีพื้นด้วย

นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ ที่มีการออกแบบหน้าแรกเช่นเดียวกัน แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะเริ่มออกในปี พ.ศ.2493 แต่หนังสือพิมพ์สยามรัฐที่เริ่มออกจะองค์ประกอบหน้าแรกโดยมีหูสองข้างที่อยู่ข้างชื่อหัวหนังสือพิมพ์ โดยข้างหนึ่งเป็นชื่อบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และอีกด้านเป็นสารบัญเรื่องเด่นในฉบับ ในตอนแรกยังใช้ภาพขาวดำ และระบบการพิมพ์ใช้แทนพิมพ์จับแกละ หลังจากนั้นเปลี่ยนมาใช้ระบบการพิมพ์แบบออฟเซทกระดาษเป็นม้วน

ต่อมาปี พ.ศ. 2529 หนังสือพิมพ์สยามรัฐเริ่มทดลองพิมพ์ภาพสีในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ แต่ใช้ได้เพียงครั้งเดียวก็เลิกไปกลับมาใช้ภาพขาวดำอีกครั้ง ทั้งนี้คาดว่าอาจจะเนื่องมาจากระบบการพิมพ์ที่ยังไม่ทันสมัยหรือยังไม่มีคุณสมบัติเกี่ยวกับระบบการพิมพ์สี แต่ในปี 2534 จึงได้กลับมาใช้ภาพสีอีกครั้งจนถึงปัจจุบัน และมีการลงโฆษณาและใช้สีในการสกรีนพื้นเช่นเดียวกัน

ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้าแรกจะไม่เน้นการลงโฆษณาจะเสนอข่าวมากกว่าและตัวอักษรที่ใช้ได้เปลี่ยนไปจากตัวธรรมดามาเป็นตัวคอมพิวเตอร์กราฟิก และยังมีคอตัมน์ประจำชื่อ “ข่าวสุดท้าย” ต่อมาเปลี่ยนมาเป็น “สำนักข่าวหัวเขียว” ใช้มาจนถึงปัจจุบัน ด้านบนสุดของหนังสือพิมพ์จะเป็นสารบัญ สำหรับการใช้สี ไทยรัฐจะใช้สีเขียวและสีดำในการสกรีนพื้น และเขียนหัวหนังสือ นอกจากนี้ไทยรัฐยังใช้สีสันที่ดูฉลาด ภาพที่ใช้ตีพิมพ์ในหน้าหนึ่งมีหลากหลายและเป็นภาพสี แต่ก่อนที่จะใช้ภาพสีนั้นช่วงที่ออกหนังสือพิมพ์ช่วงแรก ๆ ที่ระบบการพิมพ์ยังไม่พัฒนารูปภาพที่ใช้จึงเป็นภาพถ่ายขาว-ดำ เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ยุคต้น ๆ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนระบบการพิมพ์มาใช้แทนพิมพ์ระบบออฟเซทที่สามารถพิมพ์ภาพสีได้ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐจึงได้ใช้ภาพสีมาจนถึงปัจจุบัน

หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาลงบนหน้าหนึ่งเป็นข่าวประเภทข่าวเบา เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรม เป็นต้น โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวบ้านมากขึ้นแทนที่จะมีกลุ่มนักการเมืองหรือผู้ที่มีความรู้ การศึกษา ที่อ่านข่าวประเภทเนื้อหาหนัก ๆ เช่น ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ นอกจากนี้แล้วหนังสือพิมพ์ยังต้องเพิ่มการแข่งขันทางการหาข่าว การปรับปรุงเล่มให้เด่นสะดุดตา สวยงาม ด้วยการเพิ่มสีสันบนหน้ากระดาษ เช่น การพิมพ์สีตีในหน้า

แรก การตั้งแท่นพิมพ์ที่มีระบบการพิมพ์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตเปลี่ยนมาใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันที่พัฒนาก้าวหน้า มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาความรู้ทางด้านการออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์ การจัดหน้าด้วยระบบคอมพิวเตอร์ การใช้เทคนิคในการจัดหน้าแรก เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ได้มีการเรียน การสอนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้หน้าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันได้รับการพัฒนาตามไปด้วย

สำหรับหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่เริ่มออกในสมัยเดียวกันกับหนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์ดอร์ก็คือ Siam Daily Advertiser ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับแรก ๆ ที่ออกในประเทศไทย เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีขนาด 8 หน้ายก หน้าแรกลงโฆษณาทั้งหน้า ลักษณะการจัดหน้าจะมีทั้งแบบแนวตั้งและแนวนอน ตัวอักษรจะใช้ตัวแบบ Modern มีชื่อว่า Bodoni เป็นตัวขนาดเล็ก ประมาณ 10 พอยท์ การพาดหัวข่าวไม่มี แต่มีภาพวาดลงหน้าหนึ่งเพื่อใช้ประกอบการโฆษณา ส่วนแท่นพิมพ์ที่ใช้ก็ใช้แท่นพิมพ์ระบบเดียวกันกับแท่นพิมพ์ที่ใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์บางกอกกรีคอร์ดอร์

หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษอีกฉบับคือ THE BANGKOK TIME เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิม คือ ขนาด 15 X 22 นิ้ว ระบบการพิมพ์ใช้แท่นพิมพ์ลัทธิและ เนื่องจากสามารถพิมพ์ได้ขนาดใหญ่ ทั้งนี้การจัดหน้าแรกยังเป็นการลงโฆษณาทั้งหน้า แต่มาช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนการนำเสนอเนื้อหาหน้าหนึ่งใหม่ด้วยการลงข่าวแทนการลงโฆษณา และใช้วิธีการพาดหัวข่าว แบบตัวอักษรที่ใช้ก็เปลี่ยนไปเป็นแบบ Transitional ชื่อตัว Caslon ขนาดเท่าเดิมคือ 10 พอยท์ เริ่มที่จะมีภาพลงในหน้าหนึ่ง เป็นภาพวาดตัวสินค้าที่ใช้ประกอบการโฆษณาขึ้นนั้นก่อน จากนั้นเปลี่ยนมาเป็นภาพประกอบข่าวแต่เป็นภาพขาวดำและในหน้าหนึ่งจะมีจำนวนภาพประมาณ 1-2 ภาพ มีการแบ่งคอลัมน์ออกเป็น 6 คอลัมน์

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ได้ออกมาอีกฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน แต่ได้แบ่งคอลัมน์ออกเป็น 6 คอลัมน์จาก 9 คอลัมน์ มีคอลัมน์ประจำชื่อ "Column Nine" การจัดหน้าเป็นแบบแนวตั้ง แบบ Balance, แบบ Broken-column และแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือพิมพ์เป็นตัวอักษรเล็ก ขนาดตั้งแต่ 10 พอยท์ ใช้จาก 4 ตระกูลคือ Janson, Sabon, New Century Schoolbook และ Franklin Gothic

สำหรับการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ Bangkok Post จะใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ความยาว 5 คอลัมน์ อยู่เหนือชื่อหนังสือพิมพ์ ถ้าเป็นข่าวสำคัญรองลงมาจะพาดหัว 2 บรรทัด และมีลักษณะเหมือนชั้นบันไดเพื่อให้หัวข่าวเด่นขึ้น ภาพที่นำมาใช้ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นภาพบุคคล มีขนาดเท่ากับรูปถ่ายที่ใช้ติดบัตรคือขนาด 1-2 นิ้ว แต่ปัจจุบันใช้ภาพขนาดใหญ่เพียง 1 รูป โฆษณาที่ลงในหน้าหนังสือพิมพ์แรก ๆ จะเป็นโฆษณาอยู่ในตำแหน่งตรงหูสองข้างและด้านข้างของหนังสือพิมพ์ ปัจจุบันหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ได้ปรับให้มีโฆษณาเพียงที่เดียวคือด้านล่างของหนังสือพิมพ์เท่านั้น

ตารางสรุปพัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน

ปี พ.ศ.	ชื่อหนังสือพิมพ์	รูปลักษณะหน้าหนึ่ง
2387	บางกอกกรีกอร์เคอร์	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แทนพิมพ์แบบเพลนเทนเพรส ● เรียงพิมพ์ด้วยมือ ● ตัวอักษรแบบตัวเหลี่ยม ● ขนาด 8 หน้ายก ● นำเสนอแบบจดหมายเหตุ ● ไม่มีรูปภาพ ● ราคาใบละสลึงเพียง
2411	Siam Daily Advertiser	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอักษรแบบ Modern ชื่อ Bodoni ● เสนอเป็นโฆษณาทั้งหน้า ● มีรูปภาพประกอบเป็นภาพวาดลายเส้น ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหลัง
2425	"....."	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีรูปภาพประกอบ ● ราคาไม่ระบุ ● ใช้เส้นหนา-บางตีตาราง
2418	ข่าวราชการ	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นหนังสือบอกข่าวในราชสำนัก ● ตัวอักษรธรรมดา ● ไม่มีรูปภาพประกอบ

2430	The Bangkok Time	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แทนพิมพ์แบบฉบับแกละ ● ขนาด 15 X 22 นิ้ว ● เสนอโฆษณาทั้งหน้า ● ใช้ตัวอักษรแบบ Transitional ชื่อตัว Caslon ขนาด 10 พอยท์ ● ใช้ภาพวาดประกอบข่าว
2484	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนแทนพิมพ์มาใช้ระบบโรตารี ● เสนอข่าวแทนโฆษณา ● มีพาดหัวข่าว ● มีภาพถ่ายประกอบข่าว
2450	จีนโนสยามวารศัพท์	<ul style="list-style-type: none"> ● ระบบการพิมพ์แบบฉบับแกละ ● ลงโฆษณาทั้งหน้าแต่เป็นข้อความล้วน ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหน้า
2461	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนมาเป็นโฆษณาสินค้ามีภาพวาดประกอบ ● ใช้เส้นหนา-บาง ล้อมกรอบสินค้า
2451	ไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แทนพิมพ์ฉบับแกละ ● ประกาศแจ้งความและโฆษณาข้อความล้วน ● ไม่มีภาพประกอบ ● สารบัญอยู่ด้านหน้าซ้ายมือ ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหน้า
2469	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนเป็นโฆษณาสินค้าทั้งหน้า ● มีภาพวาดประกอบสินค้าโฆษณา
2471	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนมาเสนอข่าวแทนโฆษณา
2474	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ภาพถ่ายขาว-ดำ ประกอบข่าว ● มีพาดหัวข่าว ● ใช้เส้น 5 เส้นแบ่งคอลัมน์ข่าว

2475	ประชาชนชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● ขนาด 11 X15 นิ้ว ● เริ่มมีองค์ประกอบ เช่น หู 2 ข้าง ● มีสารบัญเรื่อง ● ใช้วิธีการพาดหัวข่าว ● มีภาพการ์ตูนล้อการเมือง ● จัดหน้าแบบแนวตั้ง ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหน้า ● ใช้เส้นบาง ๆ แบ่งเป็น 4 คอลัมน์
2483	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● ราคา 5 สตางค์ ● ไม่มีหู 2 ข้าง ● เลิกใช้ภาพประกอบ ● ราคาเพิ่มขึ้นเป็น 6 สตางค์ ● พิมพ์ลักษณะอยู่หน้าใน
2489	พิมพ์ไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แทนพิมพ์ฉบับแกะ ● ขนาด 15 X 21 นิ้ว ● มีภาพถ่ายขาว-ดำ ประกอบข่าว ● เริ่มมีคอลัมน์ประจำ ● ราคา 50 สตางค์ ● มีพาดหัวข่าว ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหลัง
2493	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● มีสารบัญ
2504	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● มีโฆษณาด้านล่าง
2506	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนแทนพิมพ์ใหม่เป็นระบบออฟเซต
2507	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เริ่มทดลองพิมพ์ตัวหนังสือสีและนำสีมาใช้
2489	Bangkok Post	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แทนพิมพ์ฉบับแกะ ● ใช้ตัวอักษรจากตระกูล Janson,Sabon, New Century Schoolbook, Franklin Gothic

<p>2503</p> <p>2507</p> <p>2508</p> <p>2520</p>	<p>Bangkok Post</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่มีหู 2 ข้าง ● มีพาดหัวข่าว ● ใช้ภาพขาว-ดำ ประกอบข่าว ● จัดหน้าแบบแนวดิ่ง ● เปลี่ยนแท่นพิมพ์ใหม่เป็นระบบเวปออฟเซต ● ใช้สารบัญ ● มีโฆษณาอยู่ด้านข้างชื่อหัวหน้าสื่อ ● ใช้การเรียงพิมพ์ด้วยแสง ● เริ่มพิมพ์ตัวหนังสือสี ● มีโฆษณาด้านข้าง
<p>2539</p> <p>2540</p>	<p>“.....”</p> <p>“.....”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ภาพถ่ายสี ● ใช้การเรียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ● เหลือโฆษณาด้านล่างตำแหน่งเดียว
<p>2493</p> <p>2496</p> <p>2512</p> <p>2523</p> <p>2529</p> <p>2534</p>	<p>สยามรัฐ</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p> <p>“.....”</p> <p>สยามรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ระบบการพิมพ์ฉบับกระดาษ ● พาดหัวข่าวใช้แบบตัวแบน ● มีหู 2 ข้าง ● ไม่มีภาพประกอบ ● มีสารบัญ ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหน้า ● เริ่มใช้ภาพถ่ายขาว-ดำประกอบข่าว ● เปลี่ยนระบบการพิมพ์เป็นแบบออฟเซต ● เปลี่ยนตัวพาดหัวเป็นแบบตัวกลม ● ใช้วิธีการเรียงพิมพ์ด้วยแสง ● เริ่มทดลองพิมพ์ภาพสีครั้งแรก ● มีโฆษณาด้านล่าง ● ใช้เส้นบางสีดำและสีมาใช้แบ่งคอลัมน์ ● พิมพ์ภาพสี

2539	สยามรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนเจ้าของจากม.ร.ว.ตึกฤทธิ ปราโมช มาเป็นนายชัชวาลย์ คงอุดม ● ชื่อหัวหนังสือเปลี่ยนมาใช้สี ● ตัวหนังสือเป็นตัวคอมพิวเตอร์กราฟิก
2540	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดหน้าแบบ ไปสเตอร์
2505	ไทยรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้แท่นพิมพ์ฉับกละ ● จัดหน้าแบบละครสัตว์ ● พาดหัวข่าวขนาดใหญ่ ● ใช้ภาพขาวดำ ● มีคอลัมน์ประจำ ● พิมพ์ลักษณะอยู่ด้านหลัง ● ใช้เส้นหนาตีดำ ในการแบ่งเนื้อหาของข่าว
2507	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนระบบการพิมพ์เป็นแบบ โรตารี
2512	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนสัญลักษณ์หนังสือพิมพ์
2519	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เปลี่ยนมาใช้ระบบออฟเซต ● เรียงพิมพ์ด้วยแสง ● มีสารบัญอยู่เหนือชื่อหนังสือ ● จัดหน้าด้วยคอมพิวเตอร์
2531	ไทยรัฐ	<ul style="list-style-type: none"> ● ใช้ภาพสี ● ใช้ตัวคอมพิวเตอร์กราฟิก
2538	“.....”	<ul style="list-style-type: none"> ● เรียงพิมพ์โดยระบบตั้งโต๊ะ ● จัดหน้าแบบ ไปสเตอร์ ● ใช้สีฉูดฉาด

อภิปรายผล

พัฒนาการรูปลักษณะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์กับความสำคัญแบบสายโซ่

พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน ตั้งแต่พ.ศ.2387 ถึง พ.ศ. 2540 นั้น จากการวิจัยพบว่า พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนเหมือนสายโซ่ที่ร้อยต่อกัน ตามทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ของรังเก ที่เชื่อว่า ประวัติศาสตร์แต่ละอันย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเองและมีความสัมพันธ์แบบสายโซ่นั้น

ทั้งนี้ในการแบ่งยุคของพัฒนาการหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Sandra H.Utt และ Stave Pasternack ที่ศึกษาเรื่อง “ลักษณะการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์อเมริกาในปี 1987” ที่พบว่าหนังสือพิมพ์อเมริกาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคคือ 1.ยุคริเริ่ม 2.ยุคแห่งความคล้อยคลึง และ 3.ยุคแห่งการจัดเกลา มาช่วยในการแบ่งยุคในการศึกษาครั้งนี้

ดังนั้นจะเห็นว่าหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยมีพัฒนาการที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ 1.ช่วงที่ไม่มีรูปแบบการจัดหน้า และ 2.ช่วงที่มีรูปแบบการจัดหน้า และในแต่ละช่วงที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกได้เป็นยุค ๆ อีก 4 ยุคได้แก่ 1.ยุคของใบประกาศข่าว 2.ยุคประกาศโฆษณาสินค้า 3.ยุคแห่งความคล้อยคลึงของการจัดหน้าแบบมาตรฐานสากล และ 4.ยุคแห่งความหลากหลายของเอกลักษณ์เฉพาะตน

หนังสือพิมพ์กับยุคใบประกาศข่าว

หากจะมองในรายละเอียดของแต่ละยุคแล้ว สามารถมองได้ดังนี้ 1.ยุคของใบประกาศข่าว เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2387-2430 เป็นยุคเริ่มต้นของหนังสือที่ออกในประเทศไทย ได้แก่ หนังสือพิมพ์บางกอกกรีกอร์เดอร์, หนังสือพิมพ์ Siam Daily Advertiser และข่าวราชการ หนังสือพิมพ์ดังกล่าวจะมีรูปแบบเป็นเพียงจดหมายเหตุ หรือใบประกาศข่าว ที่ไม่มีรูปแบบการจัดหน้า การที่หนังสือพิมพ์มีลักษณะเหมือนกับใบประกาศข่าวนั้น อาจเกิดจากปัจจัยทางด้านการเมืองที่ประเทศไทยขณะนั้นปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ประชาชนยังไม่มีสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นและหนังสือพิมพ์ในเวลานั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับของชนชั้นเจ้านาย

ดังนั้นรูปแบบของหนังสือพิมพ์ที่ออกมาจึงมีลักษณะเหมือนใบประกาศข่าวหรือจดหมาย เหตุที่คนสมัยก่อนใช้ รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีของระบบการพิมพ์ยังไม่ทันสมัย และที่สำคัญผู้ที่ออกหนังสือพิมพ์ขณะนั้น ทั้งหมดบรรดที่ออกหนังสือพิมพ์บางกอกกรีตอร์เคอร์, หมอสมิธ ที่ออกหนังสือพิมพ์ Siam Daily Advertiser และเจ้านายในราชสำนัก ที่ออกหนังสือพิมพ์ข่าวราชการ ไม่ได้ใช้หลักการจัดหน้าดังที่นักวิชาการหลายท่านได้เขียนไว้ว่าต้องมีความสมดุล มีการพาดหัวข่าวใหญ่-เล็ก มีองค์ประกอบของหน้า มีความเป็นเอกภาพ และมีจุดศูนย์กลาง เนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่มีความชำนาญหรือเคยทำหนังสือพิมพ์มาก่อนรูปลักษณ์หน้าหนึ่งจึงมีลักษณะเรียบง่าย

นอกจากนั้นประชาชนในขณะนั้นยังไม่มีการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออกและยังยากจน จึงไม่สามารถที่จะซื้อหนังสือพิมพ์อ่านได้ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนจึงยังไม่แพร่หลายมาสู่ชนชั้นล่าง เนื่องจากผู้ที่ซื้อหนังสือและอ่านหนังสือออกจะเป็นกลุ่มชนชั้นเจ้านายเท่านั้น ดังนั้นหนังสือพิมพ์ในเวลานั้น ไม่ได้แข่งขันกันและระบบการพิมพ์ยังไม่พัฒนา

หนังสือพิมพ์กับยุคของประกาศโฆษณาสินค้า

หลังจากที่หนังสือพิมพ์ฉบับแรกเริ่มมีลักษณะเหมือนใบประกาศข่าวนั้น ต่อมาหนังสือพิมพ์ได้พัฒนาก้าวไปอีกก้าวหนึ่งก็คือมาสู่ยุคประกาศโฆษณาสินค้า ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2430-2475 หนังสือพิมพ์ที่จัดอยู่ในยุคนี้ได้แก่ Bangkok Time, จีนโนสยามวารศัพท์ และ ไทย หนังสือพิมพ์ในยุคนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปคือมีขนาดใหญ่กว่าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ เนื่องจากเปลี่ยนแบบแท่นพิมพ์ใหม่เป็นแท่นพิมพ์ฉับกละ ที่สามารถพิมพ์กระดาษที่มีขนาดใหญ่ได้ แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังไม่มีการจัดหน้า เพราะว่าเป็นหน้าแรกของหนังสือพิมพ์เป็นการลงโฆษณาทั้งหน้า โดยโฆษณาในช่วงแรกจะเป็นประเภทข้อความล้วน จากนั้นจึงเปลี่ยนมาเป็นโฆษณาสินค้า พร้อมกับใช้ภาพวาดลายเส้นประกอบในการลงโฆษณา

การที่หนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนมาเป็นยุคของประกาศโฆษณาสินค้านั้น โดยมีปัจจัยหลักทางด้านเศรษฐกิจของประเทศในเวลานั้น เพราะไทยกำลังทำการค้าติดต่อกับชาวต่างชาติ ผู้ที่ออกหนังสือพิมพ์ในเวลานั้นจึงต้องการที่จะขยายตลาดและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเจ้าของหรือผู้ประกอบการจึงลงโฆษณาสินค้าทั้งหน้า และกลุ่มเป้าหมายคือเจ้านายหรือพ่อค้าชาวต่างชาติที่มี

ฐานะด้านการเงินที่จะซื้อสินค้าได้ไม่ใช่ประชาชนผู้ยากจน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารมวลชนทางเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่มองว่า สื่อมวลชนเป็นกลไกอันหนึ่งของระบบทุนนิยม ผลที่เกิดขึ้นมุ่งเน้นการผลิตเพื่อเอากำไร เช่น การโฆษณาสินค้าและบริการ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคสินค้าโดยไม่สนใจกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนน้อยและรายได้ต่ำ ทำให้สื่อขาดคุณภาพหมกมึนลักษณะความเป็นศิลปะ หนังสือพิมพ์ในยุคนี้จึงไม่มีรูปแบบการจัดหน้าเช่นเดียวกับยุคใบประกาศข่าว

หนังสือพิมพ์กับยุคLayout ของข่าว

แม้ว่าในช่วงแรกหนังสือพิมพ์จะไม่มีรูปแบบการจัดหน้า แต่ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์สงครามโลกในยุโรปขึ้นมา หนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลกที่เกิดขึ้น เมื่อหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เปลี่ยนวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏบนหน้าแรกเป็นการเสนอข่าวของสงคราม ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้วยการเสนอข่าวบ้าง และในจุดนี้เองทำให้หนังสือพิมพ์เปลี่ยนจากไม่มีรูปแบบการจัดหน้ามาสู่ระบบการจัดหน้าที่มีรูปแบบ โดยมีการจัดวาง Layout ของข่าวหรือการออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์นั่นเองว่าจะวางตำแหน่งของข่าวและภาพที่เกิดขึ้นในวันนั้นอย่างไร

สำหรับยุค Layout ของข่าวเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2475-ปัจจุบัน ได้แก่หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, พิมพ์ไทย, Bangkok Post, สยามรัฐ และ ไทยรัฐ ซึ่งหนังสือพิมพ์ในยุคนี้เป็นยุคที่หนังสือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังโดยมีการวาง Layout แบบต่าง ๆ มีการออกแบบตัวอักษรในการพาดหัวข่าว มีการนำภาพขาว-ดำมาใช้ในประกอบข่าวต่อมาภายหลังเปลี่ยนมาใช้ภาพสี เนื่องจากระบบการพิมพ์ที่เปลี่ยนไป มีการใช้ตัวหนังสือสี สกรีนพื้นสี รวมทั้งการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการจัดหน้า ออกแบบตัวหนังสือ และการใช้ระบบคอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาช่วยในการตกแต่งภาพให้เกิดความสวยงาม

อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการออกแบบ Layout ของหน้าหนังสือพิมพ์ อาจจะเกี่ยวเนื่องด้วยการเมืองของไทยในขณะนั้นเกิดการเปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาสู่ระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพที่จะเสนอข่าวสาร หนังสือพิมพ์จึงเริ่มที่จะใช้วิธีการพาดหัวข่าวให้หนังสือพิมพ์ดูเด่นขึ้น เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการเสนอข่าวมากโดยเฉพาะในปีพ.ศ.2516 หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพที่จะ

เสนอข่าวทางการเมืองอย่างเต็มที่ด้วยการพาดหัวข่าวอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมจากรัฐบาล แต่ในปี พ.ศ.2519 เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ก็หมดไปเมื่อเข้าสู่รัฐบาลของนาธานินท์ กรีวิเชียร โดยรัฐบาลได้เข้ามาควบคุมการนำเสนอข่าว ดังนั้นหน้าแรกของหนังสือพิมพ์จึงได้ลดบทบาทการพาดหัวข่าวตัวโตลง เหลือเพียงรูปแบบพาดหัวข่าวธรรมดา และเปลี่ยนลักษณะการจัดหน้าหรือการเสนอข่าวใหม่จากเน้นข่าวการเมืองมาสู่รูปแบบการเสนอข่าวที่เบา ๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวบันเทิง ข่าวนางงาม เป็นต้น

เกี่ยวกับการออกแบบ Layout หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ อาจารย์สมบูรณ์ วรพงษ์ ในฐานะนักข่าวอาวุโส ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สมัยก่อนการจัดทำหนังสือพิมพ์ผู้ที่ออกแบบหน้าแรกก็คือหัวหน้าข่าว และสมัยนั้นยังไม่มีการแบ่งแผนกออกเป็นแผนก ๆ อย่างชัดเจนเหมือนปัจจุบัน มีเพียงกองบรรณาธิการและกองผลิตเท่านั้น ดังนั้นหัวหน้าข่าวในแต่ละวันจึงต้องเป็นผู้ออกแบบและวาง Layout ของข่าวเอง เมื่อหัวหน้าข่าวรู้ว่าในวันนั้นมีข่าวอะไรบ้าง จึงจัดวางตำแหน่งของการพาดหัวข่าวใหญ่ได้และต้องคำนวณว่าจะต้องออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์ออกเป็นกี่คอลัมน์ แต่การออกแบบ Layout หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป โดยการออกแบบ Layout จะเป็นหน้าที่ของฝ่ายศิลป์ที่มีหน้าที่ออกแบบหน้าเอาไว้หลาย ๆ แบบแล้วส่งให้หัวหน้าข่าวในแต่ละวัน

หนังสือพิมพ์ในยุคนี้จึงมีรูปแบบการจัดหน้าที่หลากหลายเพื่อให้หน้าหนังสือพิมพ์มีรูปแบบที่สวยงามสะดุดตาของผู้อ่าน จากการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์แบ่งการจัดหน้าออกเป็น 2 แบบได้แก่

- 1.แบบแนวตั้ง
- 2.แบบแนวนอน

การจัดหน้าหนังสือพิมพ์นอกจะแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ แล้ว ยังสามารถที่จะจัดหน้าออกเป็นแบบต่าง ๆ ได้อีก อาทิ การจัดหน้าแบบ Balance หรือแบบสมดุลที่จะมีการแบ่งส่วนทั้งสองด้านของหน้าหนังสือพิมพ์ให้มีน้ำหนักของข่าวที่เท่ากัน หนังสือพิมพ์ที่ใช้วิธีการจัดหน้าแบบนี้ได้แก่ ประชาชาติ พิมพ์ไทย สยามรัฐ และ Bangkok Post นอกจากนี้ยังมีวิธีการจัดหน้าแบบ Quadrant เป็นวิธีการจัดหน้าที่แบ่งออกเป็นสี่ส่วนเท่า ๆ กัน หนังสือพิมพ์ที่นิยมจัดแบบนี้ได้แก่ สยามรัฐ รวมทั้งการจัดหน้าแบบ Broken-column คือการจัดหน้าที่ใช้สี่ส่วนของหัวข่าว ใช้ล้อม

กรอบและองค์ประกอบอย่างอื่นเพื่อให้เกิดความสมดุล ได้แก่นั่งสีพิมพ์ “พิมพ์ไทย” สยามรัฐ เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์ได้ใช้วิธีการจัดหน้าที่สุดคล้อยตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ระบุถึง “หลักการจัดหน้าหนังสือพิมพ์” ไว้ว่าการจัดหน้าต้องคำนึงถึงความสมดุลของหน้า รวมทั้งองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อยู่บนหน้าแรกต้องเกิดการตัดกัน เช่นขนาดของพาดหัวข่าวต้องมีทั้งขนาดใหญ่และเล็ก และสัดส่วนขององค์ประกอบที่วางไว้จะต้องมีความเหมาะสม มีเอกภาพ มีจุดศูนย์กลางเพื่อดึงดูดสายตาของผู้อ่านมากที่สุด ดังที่อาจารย์มานิจ สุขสมจิตร ประธานสถาบันพัฒนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และบรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้กล่าวถึงการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐไว้ว่า การจัดหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแม้จะมีรูปแบบที่หลากหลายหรือเน้นสีสัน แต่ทางผู้บริหารได้วางนโยบายให้กับผู้ที่มีหน้าที่ออกแบบ Layout ว่า จะต้องคำนึงถึงก็คือความสมดุลของข่าวและภาพที่เกิดขึ้น ที่สำคัญหนังสือพิมพ์จะไม่นำโฆษณามาลงในหน้าแรก เพราะคำนึงถึงผู้อ่านมากกว่าที่จะคำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการลงโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคม การเมืองแล้ว สิ่งสำคัญในยุคนี้ก็คือปัจจัยของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากหนังสือพิมพ์เริ่มที่จะปรับเปลี่ยนระบบการพิมพ์จากแท่นพิมพ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตได้เข้ามาสู่ระบบการพิมพ์ที่มีความไวในการผลิต โดยเปลี่ยนแท่นพิมพ์จากระบบเลทเตอร์เพลทมาสู่ระบบออฟเซตที่มีความทันสมัยมากกว่าเดิม คือสามารถพิมพ์งานได้จำนวนมากและสามารถพิมพ์ระบบสีได้ละเอียดและภาพที่ออกมามีความคมชัด นอกจากนี้แล้วหนังสือพิมพ์ยังได้แข่งขันในด้านรูปแบบการผลิตด้วยการนำเอาระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการจัดหน้า ช่วยในการเรียงพิมพ์ ออกแบบตัวอักษรให้อ่านง่าย มีรูปแบบที่สวยงาม ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จึงต้องพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทันกับหนังสือพิมพ์ร่วมสมัยเดียวกัน จึงได้สอดคล้องกับทฤษฎีของ John Chikd (1976) ที่ได้สรุปให้เห็นถึงแรงดันที่ทำให้ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรไว้ดังนี้คือ

1.สภาพแวดล้อมขององค์กรในช่วงที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการแข่งขันทางการค้าเพิ่มขึ้น หนังสือพิมพ์ด้วยกันเองต่างปรับปรุงรูปลักษณ์หน้าแรกให้มีสีสันฉูดฉาด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน หรือภาวะเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจำเป็นต้องรับข้อมูลข่าวสารให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะทางด้านคอมพิวเตอร์ที่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างขององค์กร อย่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้เป็นผู้เริ่มการใช้วิธีการเรียงพิมพ์ด้วยแสง หรือการเรียงพิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในสำนักงาน จากนั้นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ตามมา

อย่างไรก็ตามสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ได้ขยายตัวจากธุรกิจที่ทำคนเดียวหรือครอบครัวมาสู่รูปแบบของการทำธุรกิจขนาดใหญ่ มีการลงทุนจำนวนมาก ด้วยการตั้งเป็นบริษัทมหาชน เช่น หนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” ที่ทำในรูปแบบของบริษัทไทยพาณิชย์ จำกัด จากนั้นได้มีบริษัทสยามรัฐ ซึ่งเป็นของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และบริษัทโพสต์พับลิชชิง จำกัด ของหนังสือพิมพ์ Bangkok Post นอกจากนี้ยังมีบริษัทอื่น ๆ อีก เป็นต้น

นอกจากปัจจัยทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ด้านบุคคล และเทคโนโลยี ที่ส่งผลให้หนังสือพิมพ์มีพัฒนาการด้านรูปลักษณะหน้าหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้น ยังมีปัจจัยที่สำคัญก็คือ การศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก เนื่องจากระบบการศึกษาได้แพร่หลายและเปิดกว้างกว่าสมัยก่อน ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้และอ่านออกเขียนได้ สื่อจึงเข้าถึงประชาชนตามชนบทซึ่งเป็นสังคมส่วนใหญ่ได้มากกว่าเดิม แทนที่สื่อจะกระจุกตัวอยู่แต่ในเมืองและรูปแบบหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนไปมุ่งเน้นข่าวชาวบ้านมากกว่าข่าวการเมือง

สำหรับหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าลักษณะรูปแบบการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ไม่แตกต่างจากการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ไทย โดยจะเห็นได้ว่าในช่วงแรกที่หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษออกมาก็ไม่มีรูปแบบการจัดหน้าเช่นเดียวกัน คือมีลักษณะการนำเสนอบนหน้าแรกเป็นโฆษณาทั้งหน้า ก่อนที่จะเปลี่ยนมาสู่รูปแบบการจัดหน้าที่มีการวาง Layout ของข่าวเหมือนกับหนังสือพิมพ์ของไทย เพียงแต่รายละเอียดในการวางตำแหน่งของข่าวไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าหัวหน้าข่าวในวันนั้นมองประเด็นข่าวใดสำคัญ ดังนั้นจึงตรงกับข้อสันนิษฐานที่ตั้งไว้ว่า การจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีลักษณะรูปแบบการจัดหน้าที่ไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษมีความริเริ่มที่เร็วกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับการจัดหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อเมริกัน* จะสามารถมองเห็นการลอกเลียนแบบของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย โดยจะเห็นว่าหนังสือพิมพ์ไทยมีความล่าช้ากว่าหนังสือพิมพ์อเมริกันช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังนี้คือ วิธีการพาดหัวข่าว จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์อเมริกันใช้อย่างเด่นชัดใช้ในปี ค.ศ.1912 หรือ พ.ศ.2455 ของหนังสือพิมพ์ THE NEW YORK HERALD ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยได้ใช้วิธีการพาดหัวเมื่อปีพ.ศ.2475 ของหนังสือพิมพ์ ประชาชาติ ล้าหลังกว่าอเมริกาถึง 20 ปี หรือการใช้ภาพถ่ายในการประกอบข่าวหนังสือพิมพ์อเมริกาเริ่มปรากฏภาพถ่ายข่าวคำในหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อปีค.ศ.1865 หรือ 2408 ส่วนของไทยเริ่มปรากฏภาพถ่ายข่าวคำในหน้าหนังสือพิมพ์ประมาณปี 2470 ในหนังสือพิมพ์ “ไทย” หรือแม้แต่การเริ่มใช้ภาพสี หนังสือพิมพ์อเมริกา ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยพูลิเซอร์แล้ว ในหนังสือพิมพ์ New York World ของพูลิเซอร์ และดูจากภาพประกอบนี้จะสามารถดูได้จากหนังสือพิมพ์ USA TODAY ปรากฏภาพสีเมื่อปีค.ศ.1986 หรือ 2529 ก็ยังเร็วกว่าของไทยที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ใช้ภาพสีอย่างจริงจังในปีพ.ศ.2531 เพราะฉะนั้นสรุปว่าหนังสือพิมพ์ไทยเลียนแบบหนังสือพิมพ์อเมริกัน ที่มีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์ของต่างประเทศอย่างชัดเจน

* ภาพรวมของหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อเมริกัน ชื่อ “Headlines of History” ซึ่งรวบรวมภาพหนังสือพิมพ์อเมริกามาจากอดีตถึงปัจจุบันที่จัดแสดงอยู่ใน Newseum, Washington D.C., สหรัฐอเมริกา อ้างใน News History Gazette, The Exhibition Newspaper The Freedom Forum Newseum ,Vol.1,No.1,1997

Headlines of History

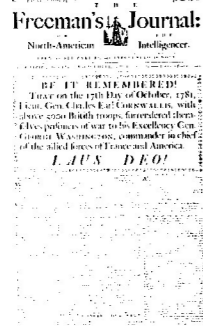
For centuries, newspapers have chronicled American life, producing literally billions of headlines.

Here are 40, selected from the News History Gallery's inaugural exhibition:

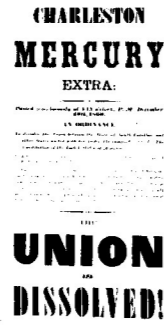
NEWSEUM

1765: Colonial Stamp Act protests

1781: American Revolution ends

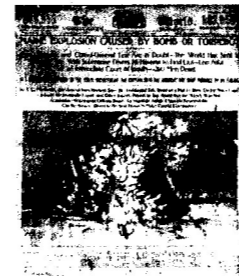
1860: Civil War looms

1865: President Lincoln is slain

1882: Ad proclaims outlaw's death

1898: Battleship Maine explodes

1906: San Francisco shatters

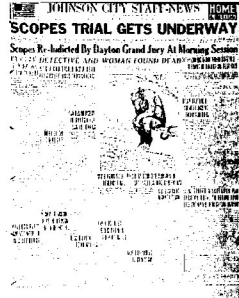
1912: Unsinkable Titanic sinks

1918: World War I ends

1920: Women win right to vote

1925: Evolution vs. creationism

1927: First nonstop Atlantic flight

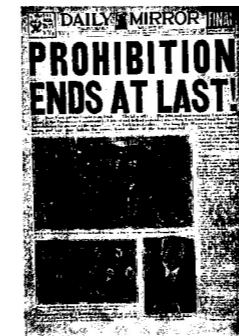
1929: St. Valentine's Day massacre

1929: Stock market crashes

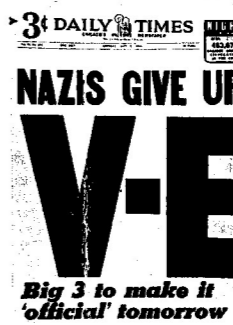
1933: Economic depression hits U.S.

1933: Selling hard liquor is legal again

1941: Japanese bomb Pearl Harbor

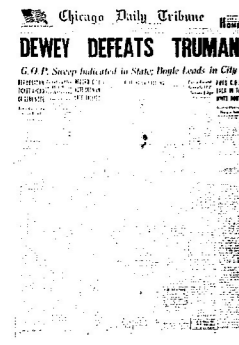
1945: Victory in Europe

1945: U.S. drops the first A-bomb

1945: Japan gives up; World War II ends

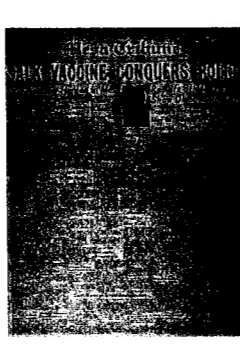
1948: Truman wins; newspaper errs

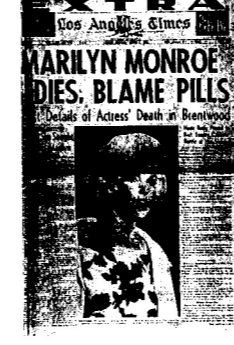
1953: Korean War is over

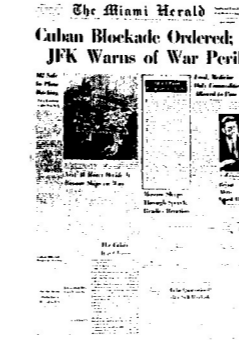
1953: Yankees dominate baseball

1953: Vaccine stops polio

1962: Hollywood star overdoses

1962: Cuban missile crisis

1963: Marching for civil rights

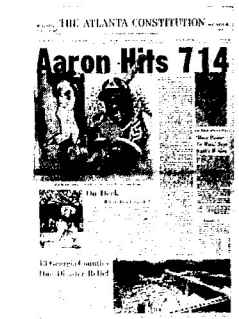
1963: Sniper slays President Kennedy

1969: Astronauts walk on the moon

1973: Vietnam War draws to a close

1974: Hank Aaron, home run king

1974: Watergate scandal topples Nixon

1979: Three Mile Island leaks radiation

1980: Rock star John Lennon is slain

1981: Iran releases U.S. hostages

1986: Space shuttle explodes

1991: Persian Gulf war erupts

1991: Soviet Union collapses

1995: Bomb rips federal building

1995: O.J. Simpson is acquitted

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. หนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงการออกแบบ Layout ด้วยระบบคอมพิวเตอร์มากขึ้น แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันรูปแบบของ Layout หน้านึงจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น โดยจะดูได้จากการเปลี่ยนแปลงหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงสามารถคาดคะเนได้ว่า Layout หน้านึงเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นเมื่อเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ จึงควรที่จะมีการศึกษาว่าต่อไปการจัด Layout ของหน้าหนังสือพิมพ์ในอนาคตจะเป็นอย่างไร โดยดูจากเทคโนโลยีเป็นหลัก

2. การออกแบบหน้าหนึ่ง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีฝ่ายศิลป์เป็นผู้ออกแบบ แต่ผู้ที่ให้ความเห็นว่าน่าอ่านหรือไม่ก็คือคนอ่าน ดังนั้นจึงควรที่จะสอบถามทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ว่าเป็นอย่างไร มีจุดใดบ้างที่ควรจะปรับปรุงและต้องการที่จะให้หนังสือพิมพ์มีรูปแบบการจัดหน้าอย่างไร เมื่อได้ข้อเสนอแนะหนังสือพิมพ์ควรนำไปปรับปรุง

3. การจัดทำหนังสือพิมพ์ นอกจากจะดูถึงรูปแบบการจัดหน้าแล้ว ควรที่จะดูถึงสภาพแวดล้อมขององค์กรด้วยว่าเป็นอย่างไร บุคลากรมีความพร้อมที่จะปรับตัวตามเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามาภายในองค์กรหรือไม่

ข้อเสนอแนะทางวิชาชีพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้รู้ว่าจากอดีตถึงปัจจุบัน หนังสือพิมพ์มีลักษณะของการออกแบบ Layout อย่างไรบ้าง โดยการออกแบบ Layout ได้แปรเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ดังนั้นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องมีการปรับตัวและทำตามเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นเพื่อให้รูปแบบของหนังสือพิมพ์มีความทันสมัย